

ŞAIQ CIRAĞININ IŞIĞINDA

● Fevral ayının 24-də Azərbaycanın görkəmli nasir və dramaturqu Abdulla Şaiqin doğum günüdür. Bu anım günündə ədəbi yad etmək, xatırlamaq məqsədi ilə onun S. Mümtaz adına respublika Ədəbiyyat və İncəsənət arxivində olan şəxsi fondu ilə yaxından tanış olduq. Vaxtı ilə akademik Məmməd Arifin Abdulla Şaiqə "Hörmətli müəllim, Şaiq!" başlığı altında yazdığı məktubun oxucularımız və yazıçılarımız üçün də maraqlı olacağını nəzərə alıb təqdim edirik.

Mirəvəz RƏHİMOV

Hörmətli müəllim, Şaiq!

1912-ci il idi. Yayın axır ayı idi. Həyatımızdəki püstə ağacları cəhrayı səlcımları ilə yeni çiçək açmış ərik ağaclarını andırırdılar. Bakının da öz gözəllikləri vardır, şəhərin ortasında, tozun-torpağın içərisində zərif və xəndan püstələr yetişdirən, zahirən kobud ağacların da öz hüsnü vardır! İndi o ağaclar kəsilmis və yerlərində yeni mədəniyyət ocaqları inşa edilmiş olsa da, o ağaclar mənim uşaqlıq xatirələrimdə silinməz izlər buraxmışdır... Atam püstələri dərir və qohum-qonşuya pay-püşk ayırırdı. Bir pay da müəllimim üçün ayırırdı. Utana-utana Əli Məmməd Mustafagilə getdim. Müəllim boşqabı dəsmala büküb mənə qaytararkən öz etajerkasına göz gəzdirdi və oradan qırmızı cildli bir kitabça götürüb mənə verdi. "Böyüyəndə oxuyarsan" dedi. Bunun mənasını sonra başa düşdüm, mən ikinci sinfə yenidən keçmişdim, müəllim bu kitabçanın hələ mənim üçün ağır olacağını zənn edib, gələcəkdə oxuya biləcəyimə işarə etmişdi. Küçəyə çıxan kimi kitabçanın əvvəlcə üstünü oxudum, Abdulla Şaiq Talibzadə sözlərindən sonra gözüm "Yaxşı arxa" sərlövhasına sataşdı. Əvvəlcə şakillərinə baxdım: Hacileyləyin yuva qurduğu ağac, əlində bıçqısı olan tülkü, sonra qarğa... Oxumağa başladım, müəllimim səhv edirdi, mən o kitabı evə gələndə qədər ötürü də olsa oxuyub axıra vururdum. O sadəlövh, hiyləgər, ağıllı heyvanların taleyi məni məşğul etdi, dəfələrlə oxudum, dilimdə əzbər oldu... Bu, mənim sizinlə ilk tanışlığım idi, bu mənə ən müqəddəs və heç bir şeylə əvəz edilməz bir tanışlıq idi, onun xoş xatirəsini insanın hafizə və hissiyatından ancaq ölüm ala bilər.

Mən tək deyildim, otuz-qırx il əvvəl ana dilində ilk müttaliyə başlayan bütün azəri gəncliyi sizin "Murad", "Yaxşı arxa", "Tülkü həccə gedir", "Gözəl bahar", "Tıq-tıq xanım" kimi şirin təbiəvi əsərlərinizi oxuyur, təmiz hisslər, saf duyğularla təsirlənirdi. Onların da qəlbində və fikrində sizə, heç şübhəsiz,

bir müqəddəs guşə ayrılmışdır.

Adamlar var ki, nə qədər böyük istedad sahibi olsalar, millət üçün gərəkli olsalar da, xalq onları yaxşı tanımır, onları populyarlaşdırmaq, xalqa tanış etmək lazım gəlir. Ədiblər və şairlər isə özləri-özlərini xalqın ən dərin təbəqələrinə tanış edirlər, ayrıca bir köməkçiyə bir o qədər də ehtiyac qalmır. Şamaxı seçki dairəsi seçiciləri Ali Sovet deputatlığına sizin namizədliyinizi və rərkən mən Şamaxıda idim. Mən orada, o kəndlərdə Sizin qələminizin qüdrətinə, nüfuzedici təsirinə bir daha inandım. Onlar sizin şerlərinizi, hekayələrinizi və pyeslərinizi çox yaxşı bilirdilər.

Sizi yaxından tanıyanlar yaratdığı kimi əsərlərlə şəxsiyyətiniz arasında qəribə bir uyğunluq olduğunu görürlər. Bu xüsusiyyət yazıçıların çoxunda, təəssüf ki, yoxdur. Sizin yüksək insani sifətlərinizi tərif etməkdə mən acizəm. Ancaq onu deyə bilərəm ki, siz gənclərimiz üçün bir örnək olmağa layiqsiniz. Bu etibarla siz daha çox tərifə və şöhrətlənməyə möhtacsınız. Heyif ki, bizdə hələ ziyalılarımızın həyatını və gözəl xüsusiyyətlərini real surətdə təsvir edən romanlar yoxdur. Amma olacaqdır və ustad romançı qələmi sizi, heç şübhəsiz, bir qəhrəman kimi təsvir edəcəkdir.

Buna inandığım üçündür ki, sizin hər bir müvəffəqiyyətiniz məni də ürəkdən sevindirir. Lenin ordeni ilə təltif edilmənizi eşidərkən öz hissiyatımı ifadə etmək üçün qələmi əlimə aldım. Görürəm ki, yazdıqlarımı hiss etdiklərimin yanında çox sönükdür. Lakin bu hiss sönüklüyü deyil, ifadə sönüklüyüdür... Sizin birəz adınız mənə də xoş hisslər oyatmağa qadirdir!

Sizə və ailənizə uzun-uzun məsud illər arzu edirəm. Yaşayın və bir nurlu çiray kimi öz ailənizin, xalqımızın məsud həyatını işıqlandırın!

Sizə ohtiram edən
Məmməd ARIF
28-II-46